

IISALMEN

KULTTUURIYMPÄRISTÖ

MAASEUTU

Listaus inventoiduista kulttuuriympäristökohteista

Kansien kartat:
Yhdistelmä karttasarjasta Ylä-Savo 1920-luvulla,
alkuperäinen kartta Maanmittauslaitoksen arkisto, ©tulkinta Heikki Rantatupa, Matti Pehkonen
painopaikka: Painotalo Seiska Oy, 2010

Kuvat ylhäällä oikealla:
kirjasta RUNNI, SATA VUOTTA VETTÄ JA VÄKEÄ,
(Markku Hattula ja Arto Seppälä) 2004, ©Lomayhtymä ry.

Viitaan Ala-Lyyra (Lyyra), ©Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

Sisällysluettelo

Esipuhe	4
Iljärven ympäristö	5
Iljärven ympäristön kohdelista	6
Ilmäen ja Joutsenjoen ympäristö	7
Ilmäen ja Joutsenjoen ympäristön kohdelista	8
Kilpijärven, Viitaanjärven, Hernejärven ja Ala-Varpasen alue	9
Kilpijärven, Viitaanjärven, Hernejärven ja Ala-Varpasen alueen kohdelista	10
Kirmanjärven ympäristö	11
Kirmanjärven ympäristön kohdelista	12
Multamäen, Kotikylän ja Nerohvirran alue	13
Multamäen, Kotikylän ja Nerohvirran alueen kohdelista	14
Paaslahden, Siikalahden ja Ruotaanmäen alue	15
Paaslahden, Siikalahden ja Ruotaanmäen alueen kohdelista	16
Peltosalmen ympäristö	17
Peltosalmen ympäristön kohdelista	18
Pörsänmäen ja Lappetelän ympäristö	19
Pörsänmäen ja Lappetelän ympäristön kohdelista	20
Runnin ympäristö	21
Runnin ympäristön kohdelista	22
Ryhälänmäen ympäristö	23
Ryhälänmäen ympäristön kohdelista	24
Sourunsalon ja Huotarin ympäristö	25
Sourunsalon ja Huotarin ympäristön kohdelista	26
Kohteiden suojelutilanne ja arvottaminen	27

Esipuhe

Kädessäsi on listaus kaikista inventoiduista rakennetun kulttuuriympäristön kohteista lisälmen maaseutualueella. Lisälnessä työskentelee arvottamistyöryhmä, joka arvioi rakennusten kulttuurihistorialliset arvot. Tätä työtä tehtiin maaseutualueen osalta vuonna 2015.

Arvottamistyöryhmän työ kesäkaudella 2015 perustui lisälmen kaupungissa tehtyihin kulttuuriympäristöä koskeviin selvityksiin, joita oli inventointikorttien muodossa laatinut Hanna Oijala 2000-luvulla. Rakennusinventointien osalta oli inventoinneissa käytetty kriteereinä maisemalliset (M), historialliset (H) ja rakennushistorialliset (R) arvot.

Arvottamistyöryhmän työn tarkoituksena oli valita kaikista kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista ne, jotka on syytä jatkossa merkitä kaavoihin suojeltavina kohteina tai rajata kartalle inventoituina arvokkaina ympäristöinä. Kulttuuriympäristön arvottamisessa käytettiin hyväksi Pohjoismaiden ministerineuvoston ”Kulttuuriympäristö ympäristövaikutusten arvioinnissa” – julkaisussaan 2002 esittämää mallia kulttuuriympäristön arvottamiseksi. Arvot on tässä mallissa jaettu kolmeen ryhmään, eli lähde- ja tiedollinen arvo (L), elämysarvo (E) ja käyttöarvo sekä taloudellinen arvo/merkitys (K). Käytetty malli toi päätöksentekoon uusia ulottuvuuksia. Kulttuuriympäristön arvioinnissa koettiin erittäin tärkeäksi se, että käyttö- ja taloudelliseen arvoon kiinnitettiin entistä enemmän huomiota.

Arvottamisen tarkempia kriteerejä ovat ainutlaatuisuus, paikallinen harvinaisuus, paikallinen tyypillisuus, edustavuus, toiminnallinen edustavuus, aitous, säilyneisyys, historiallinen todistusvoimaisuus, identiteetti, elämyksellisyys, kertovuus, monimuotoisuus, harmonisuus ja yhteys luonnonoloihin. Arvottamisessa käytettiin asteikkoa suuri, keskisuuri ja pieni.

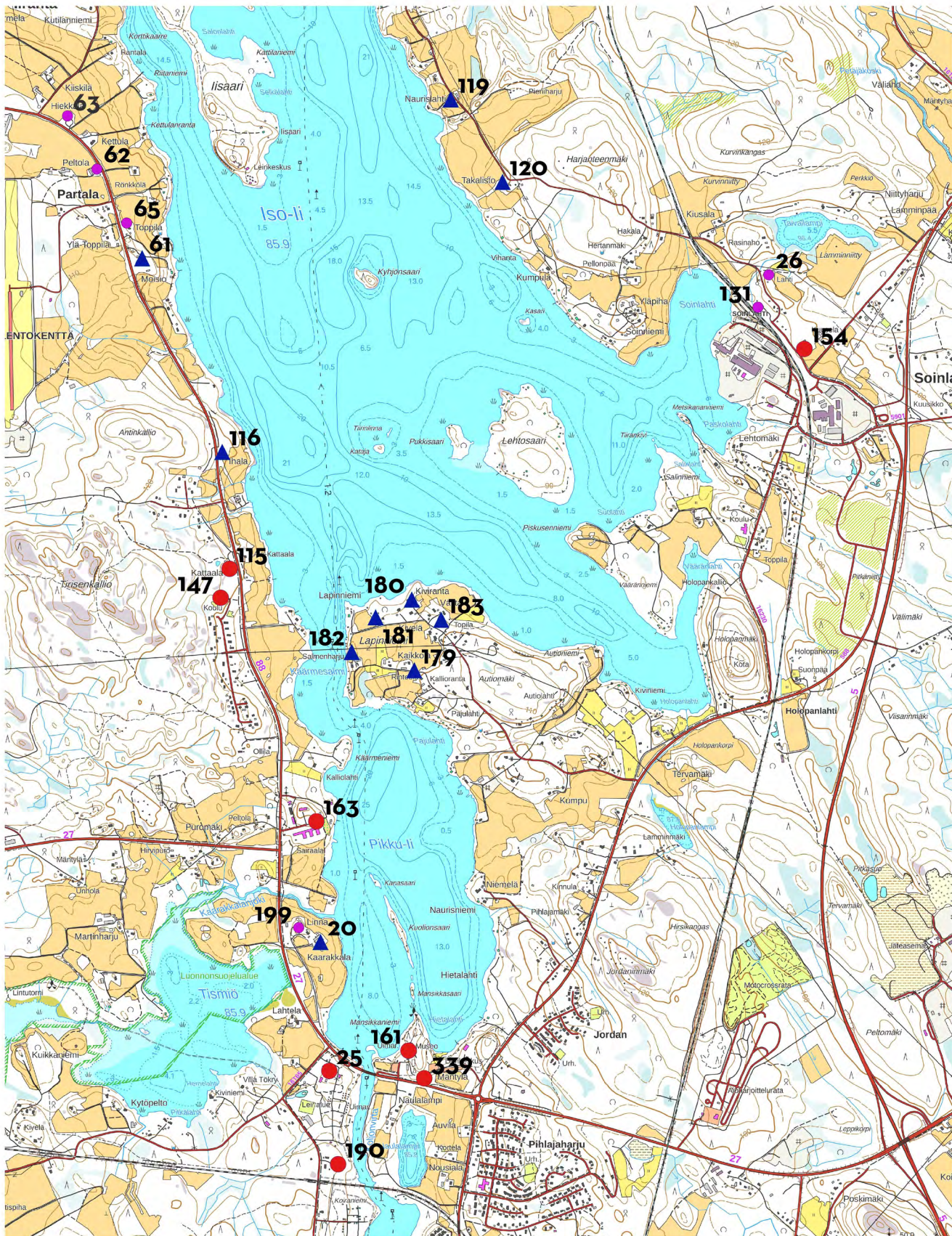
Arvottamistyöryhmään vuoden 2015 aikana kuuluivat:

Anja Tsokkinen (FT), Sirkka Heiskanen-Mäkelä (FT), Jaana Luttinen (FT, YTT) Niilo-Kustaa Malmivaara (kulttuurilautakunta, lisälmen kaupunki), Kauko Kauhanen (tekninen lautakunta, lisälmen kaupunki), Auri Vallinmäki (arkkit.yo lisälmen kaupunki), Kalevi Koponen (rakennustarkastusinsinööri, lisälmen kaupunki), Sanna Marin (kulttuuritoimen johtaja ja jäsen lisälmen kotiseutuyhdistys), Sari Niemi (kaavoituspäällikkö, lisälmen kaupunki), Pirjo Pykäläinen (kaupunginarkkitehti, lisälmen kaupunki), Raimo Saarenvirta (arkkitehti, tekninen lautakunta, lisälmen kaupunki), ja Jukka Virtanen (yleiskaavatutkija, lisälmen kaupunki).

Tarkempaa tietoa kustakin inventoidusta kohteesta löydät ottamalla yhteyttä lisälmen kaupungin kaavoitukseen, jossa on nähtävillä kattavampi julkaisu kohteista kuvauksineen.

Sari Niemi, kaavoituspäällikkö
lisälmen kaupunki

lijärven ympäristö

Merkintöjen selitys:

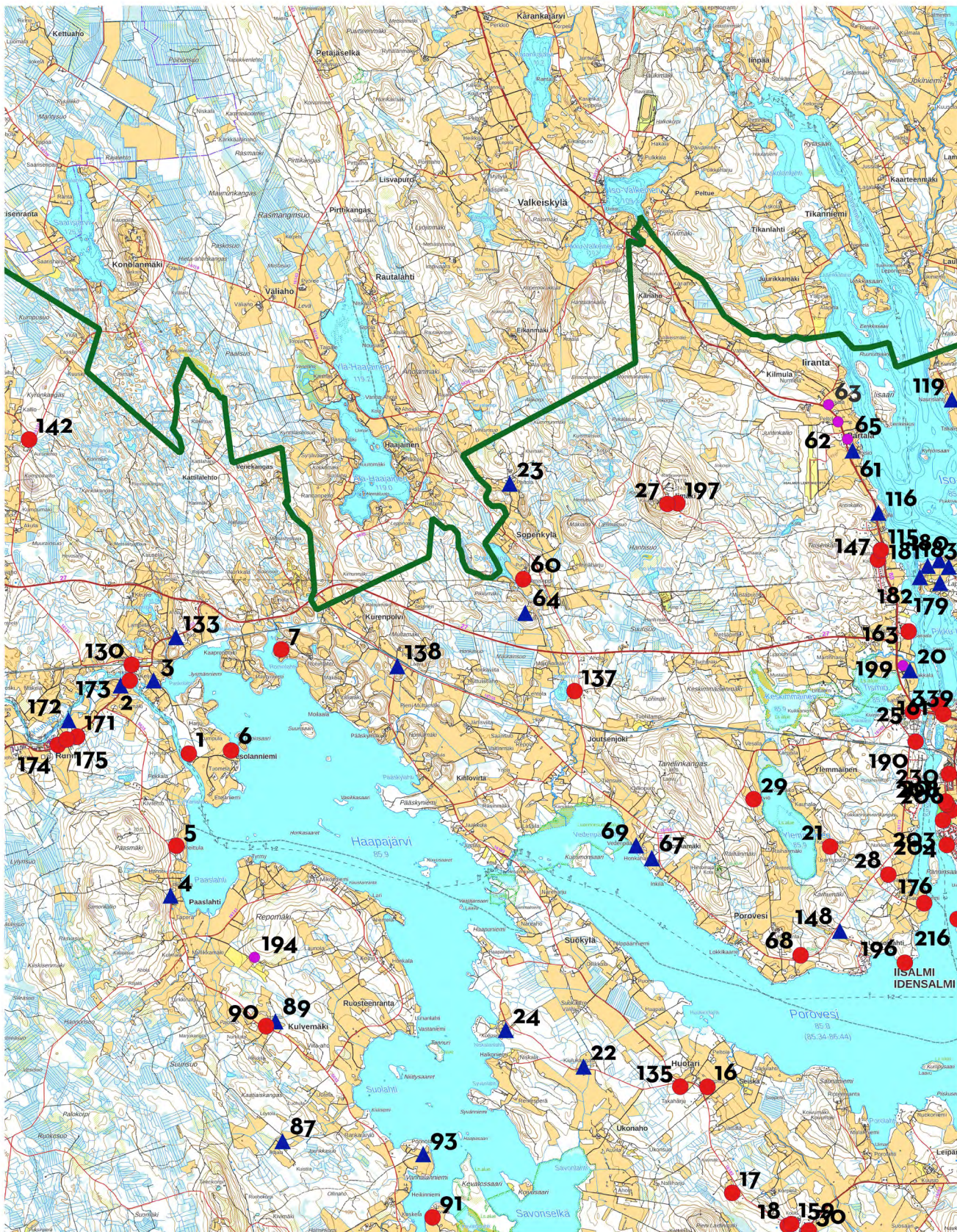
- kulttuurihistorialliselta arvotaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvotaan keskisuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvotaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Iijärven ympäristön kohdelista

20 Kaarakkala
25 Koljonvirta
26 Lahti
61 Moisio
62 Peltola
63 Pienpartala (Kainula)
65 Toppila
115 Kattaala
116 Iiranta (Mehtola, Ihala)
119 Naurislahti
120 Takalisto (Suhola, Tuomilahti)
131 Soinlahden asema ja ratavartijan asunto
147 Partalan koulu
154 Soinlahden vanha koulu (Mäntykangas)
161 Juhani Ahon museo
163 Koljonvirran sairaala
179 Kaikkola
180 Kiviranta
181 Räsälä (Lapinniemi)
182 Salmenharju (Topila)
183 Topila
190 Komulanmäki
199 Reporanta (Linna)

limäen ja Joutsenjoen ympäristö

Merkintöjen selitys:

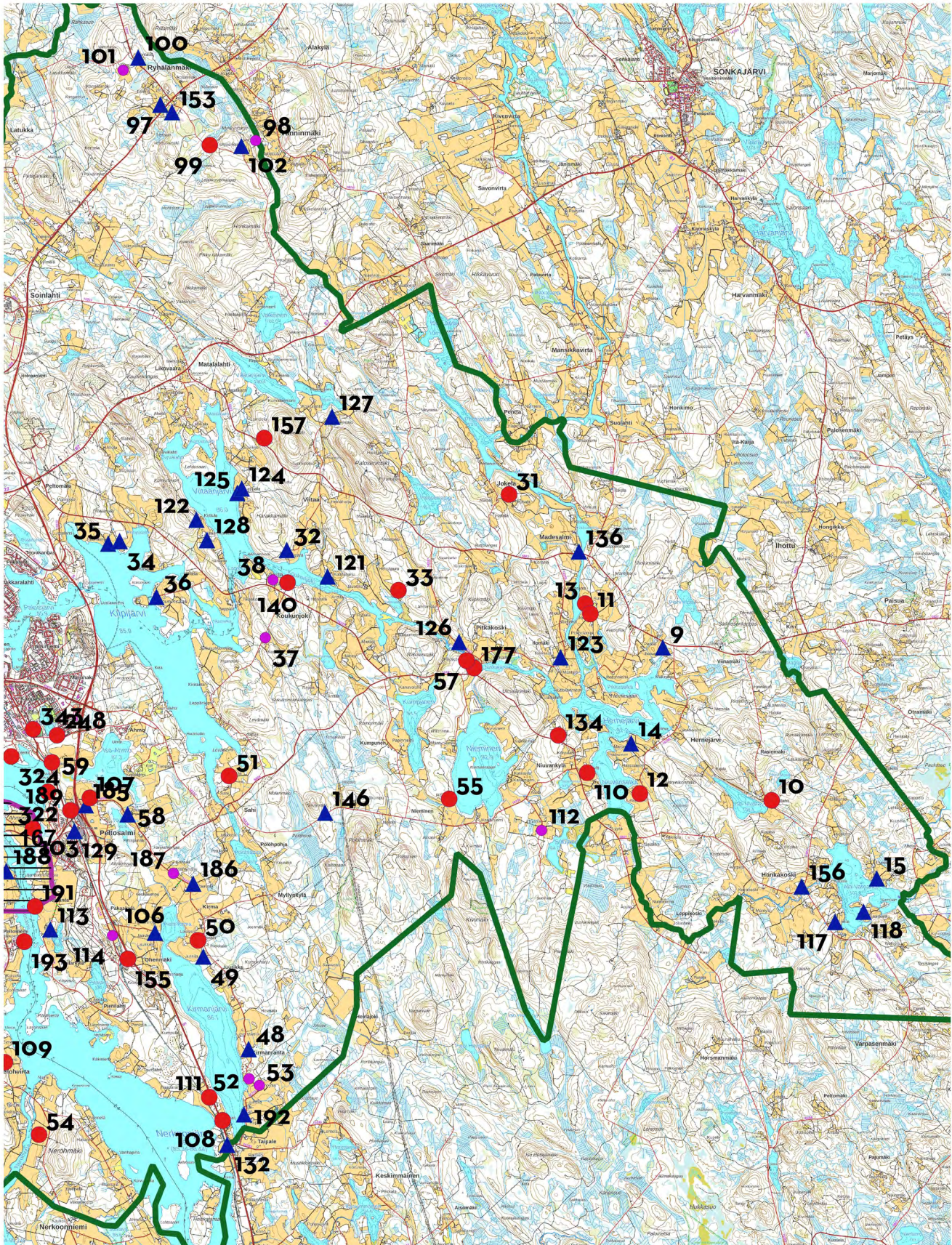
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskisuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

limäen ja Joutsenjoen ympäristön kohdelista

7 Roninmäki
21 Kanta-Kaupinmäki
23 Kivimäki
27 Pehkola
28 Savikko
29 Sirviö (Ylemmäisen Sirviö)
60 Kolmisoppi (Sopentalo)
64 Sopenmäki
67 Honkaharju
68 Niiralanniemi (Sonnala)
69 Vedenpää
137 Joutsenjoen koulu (Joutenaho)
138 Kihlovirran koulu (Ahjola)
142 Lammasahon koulu (Salola)
148 Poroveden koulu (Laasonlahden koulu, Karhula)
176 Sourunniemi
196 Sourunniemi (Käänninniemi, Korolaisen huvila)
197 Huttula

Kilpijärven, Viitaanjärven, Hernejärven ja Ala-Varpasen alue

Merkintöjen selitys:

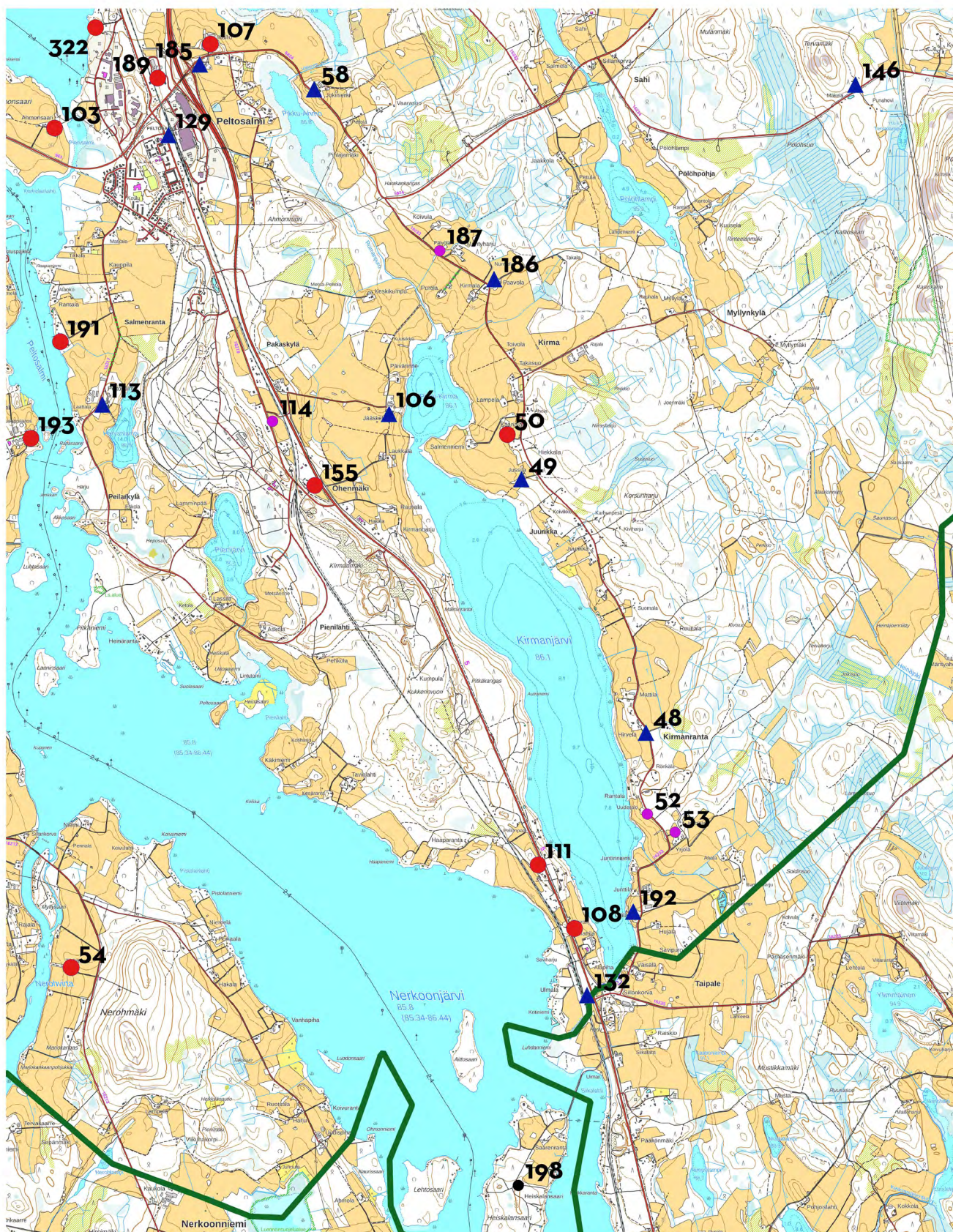
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keski-suuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Kilpijärven, Viitaanjärven, Hernejärven ja Ala-Varpasen alueen kohde- lista

- 9 Toivonlahti (Ihotunlahti)
- 10 Itälahti
- 11 Joenpolvi
- 12 Leväniemi
- 13 Manula
- 14 Marjoniemi
- 15 Simola
- 31 Vanha-Ylätalo
- 32 Kypärä
- 33 Petrolampi
- 34 Ritoniemi
- 35 Ritoniemi
- 36 Sourunsaari
- 37 Tikanlahti
- 38 Väänälä I
- 51 Ruottila (Vanha-Ruottila)
- 55 Niemisenranta (Ristola)
- 57 Pitkäkoski
- 110 Mäntylä
- 112 Tuorila
- 117 Laitila
- 118 Sääskelä
- 121 Kattilaharju
- 122 Kettula
- 123 Kivimäki
- 124 Lappala (Ylä-Lyyra, Ylä-Piha)
- 125 Ala-Lyyra (Lyyra)
- 126 Pitkäkoski
- 127 Sokerimäki
- 128 Viitaankokkola
- 134 Hernejärven koulu
- 136 Jokelan koulu (Salmela)
- 140 Koukunjoen koulu (Hakala, ent. Koukunjoen kurssi- ja leirikeskus)
- 146 Niemisen koulu (Koulurinne)
- 156 Varpasen koulu (Rientola)
- 157 Viitaan koulu (Lamminmäki)
- 177 Koskenniska

Kirmanjärven ympäristö

Merkintöjen selitys:

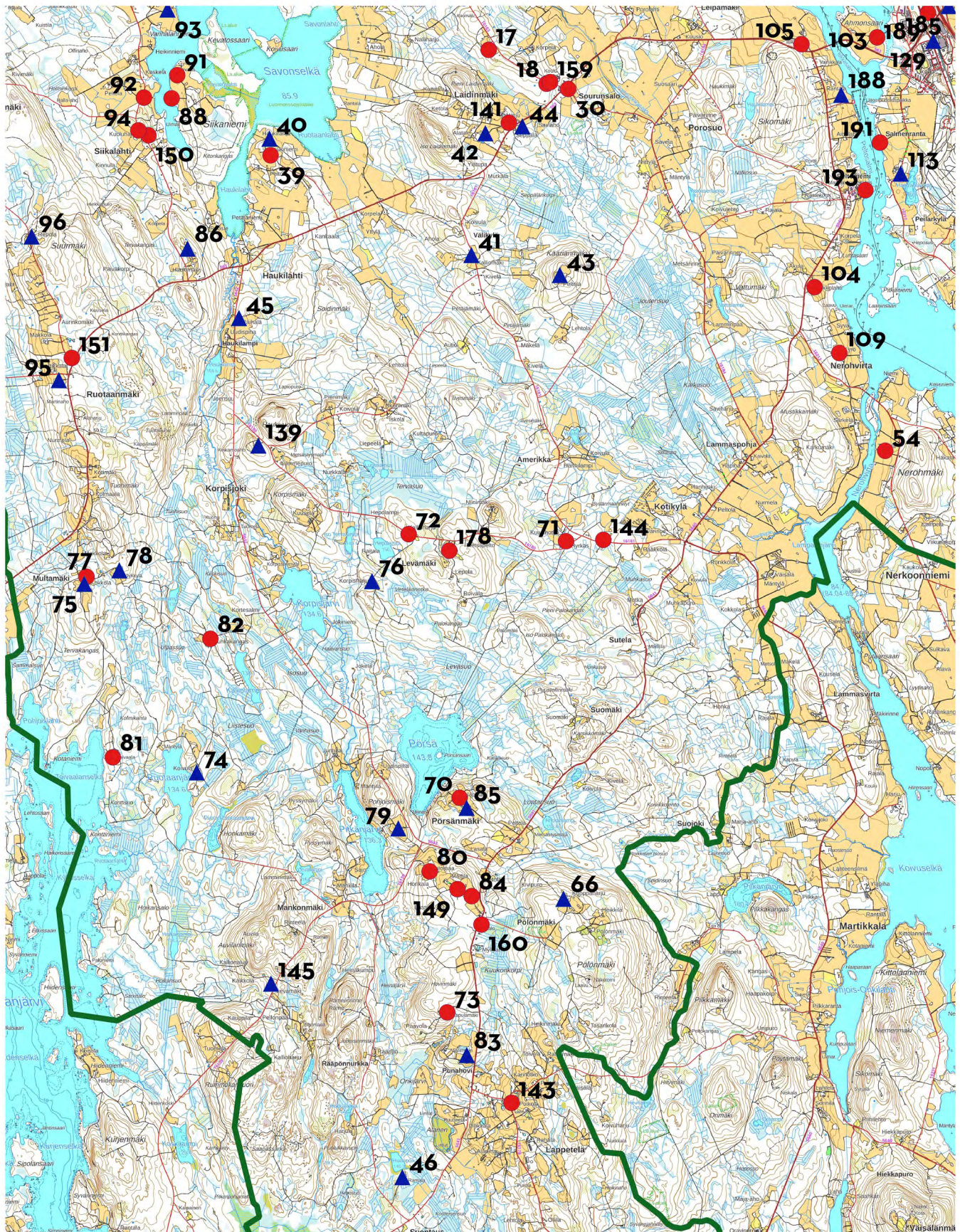
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskisuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvotaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Kirmanjärven ympäristön kohdelista

48 Hirvelä
49 Jussila
50 Kääriälä
52 Uudistalo
53 Yrjölä
58 Jokiniemi
106 Jääskelä
108 Kievari
111 Postitalo
114 Veikkola
132 Taipaleen asema
155 Ulmalan koulu
186 Pihapaavola (Paavola)
187 Päivölä
192 Ollila
198 Kerhola

Multamäen, Kotikylän ja Nerohvirran alue

Merkintöjen selitys:

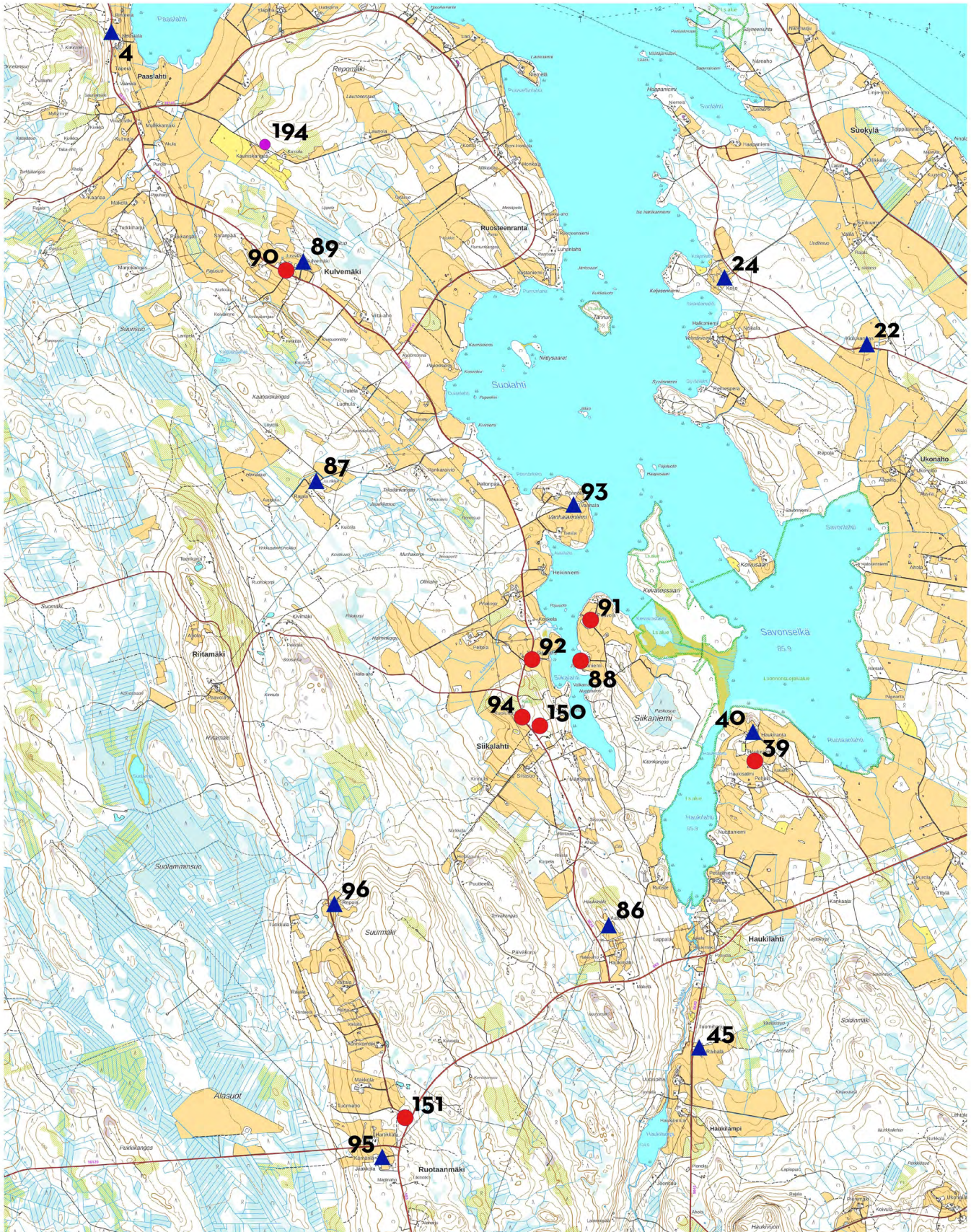
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskisuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Multamäen, Kotikylän ja Nerohvirran alueen kohdelista

54 Tikkananranta (Tikkala)
71 Hyrkäs
72 Kallioharju
74 Koivula
75 Kokkola
76 Korpisharju
77 Mehtola
78 Möykkylä
81 Toivaala
82 Tuhkakangas
109 Kyrö
139 Korpijoen koulu (Mäkelä)
144 Levämäen koulu (Alava)
178 Levämäki

Paaslahden, Siikalahden ja Ruotaanmäen alue

Merkintöjen selitys:

- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskisuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Paaslahden, Siikalahden ja Ruotaanmäen alueen kohdelista

- 86 Aatola
- 87 Juurikka
- 88 Juurikkaranta (Juurikkaniemi)
- 89 Kulvenmäki
- 90 Kulvemäki
- 91 Paavola (Siikaniemi)
- 92 Siikalahti
- 93 Vanhala
- 94 Harjula (Kuoluharju)
- 95 Kämärilä
- 96 Repola
- 150 Ruotaanlahden/Siikalahden koulu (Villa Anna)
- 151 Ruotaanmäen koulu (Kaunisharju)
- 194 Paaslahden koulu (Koulurinne)

Peltosalmen ympäristö

Merkintöjen selitys:

- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keski-suuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan pieni kohde

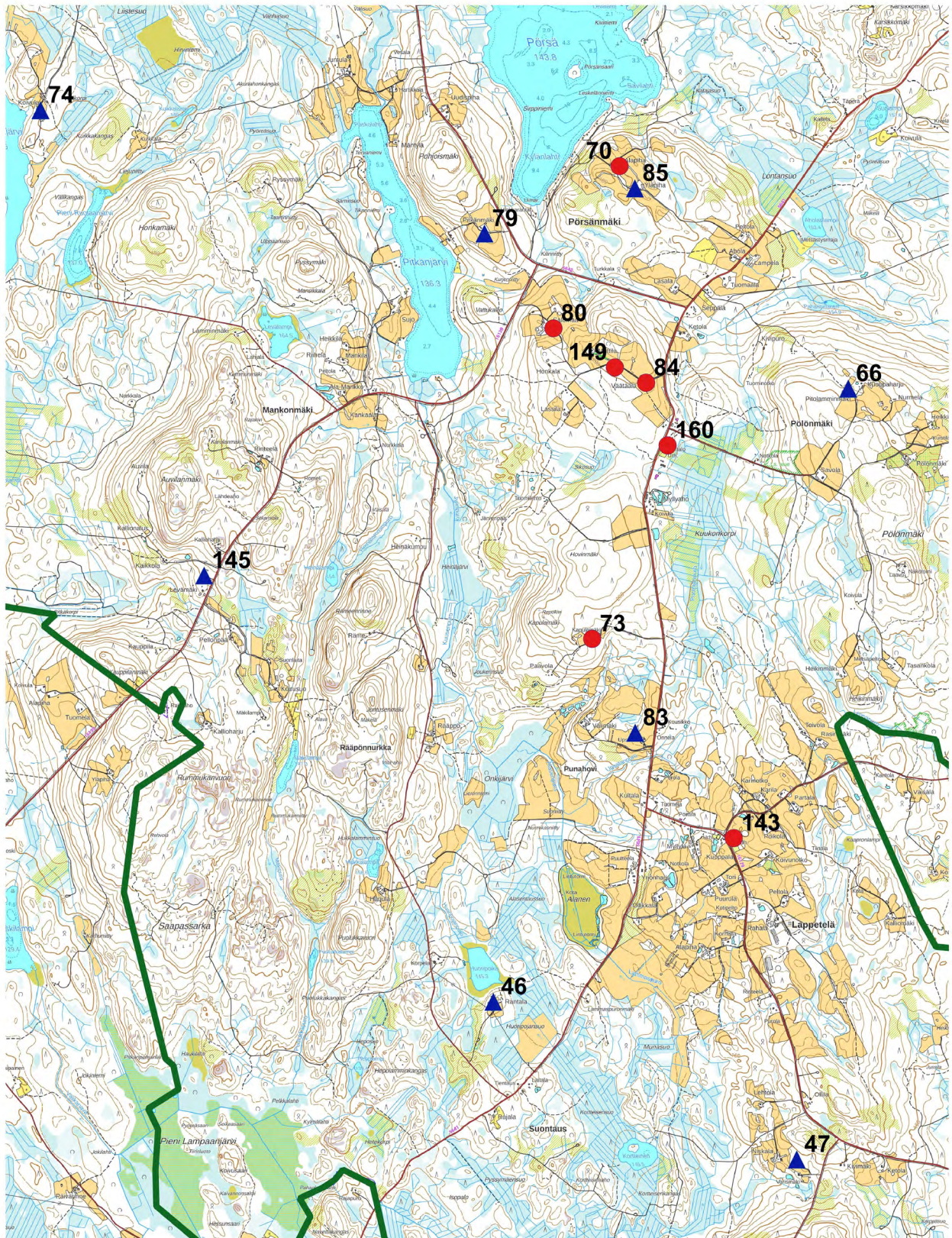
Taustakartta MML/WMS

Peltosalmen ympäristön kohdelista

59 Koivikko
103 Ahmonsaari
104 Akkolahti
105 Itikka
107 Kallio
113 Vanha-Peltosalmi (Peltosalmen tila)
129 Peltosalmen asema
185 Ahmo
188 Pekkala
189 Peltosalmen viljasiilot
191 Kielorinne (Tuomirinne)
193 Koulutila (Peltosalmen maanviljelyskoulu)
322 Kyllikinniemi

Pörsänmäen ja Lappetelän ympäristö

Merkintöjen selitys:

- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskisuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvotaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Pörsänmäen ja Lappetelän ympäristön kohdelista

- 46 Rantala
- 47 Varismäki
- 66 Istuva Härkä (Pitolamminmäki)
- 70 Alapiha
- 73 Kapulamäki
- 79 Pitkämäki (Pohjoismäki)
- 80 Salomaa (Heimola)
- 83 Upsala
- 84 Väättäälä (Kievari)
- 85 Yläpiha I
- 143 Lappetelän koulu (Miina Äkkijyrkän koulu)
- 145 Mankon koulu (Koulurinne)
- 149 Pörsänmäen koulu (Kansakoulu)
- 160 Seurala

Runnin ympäristö

Merkintöjen selitys:

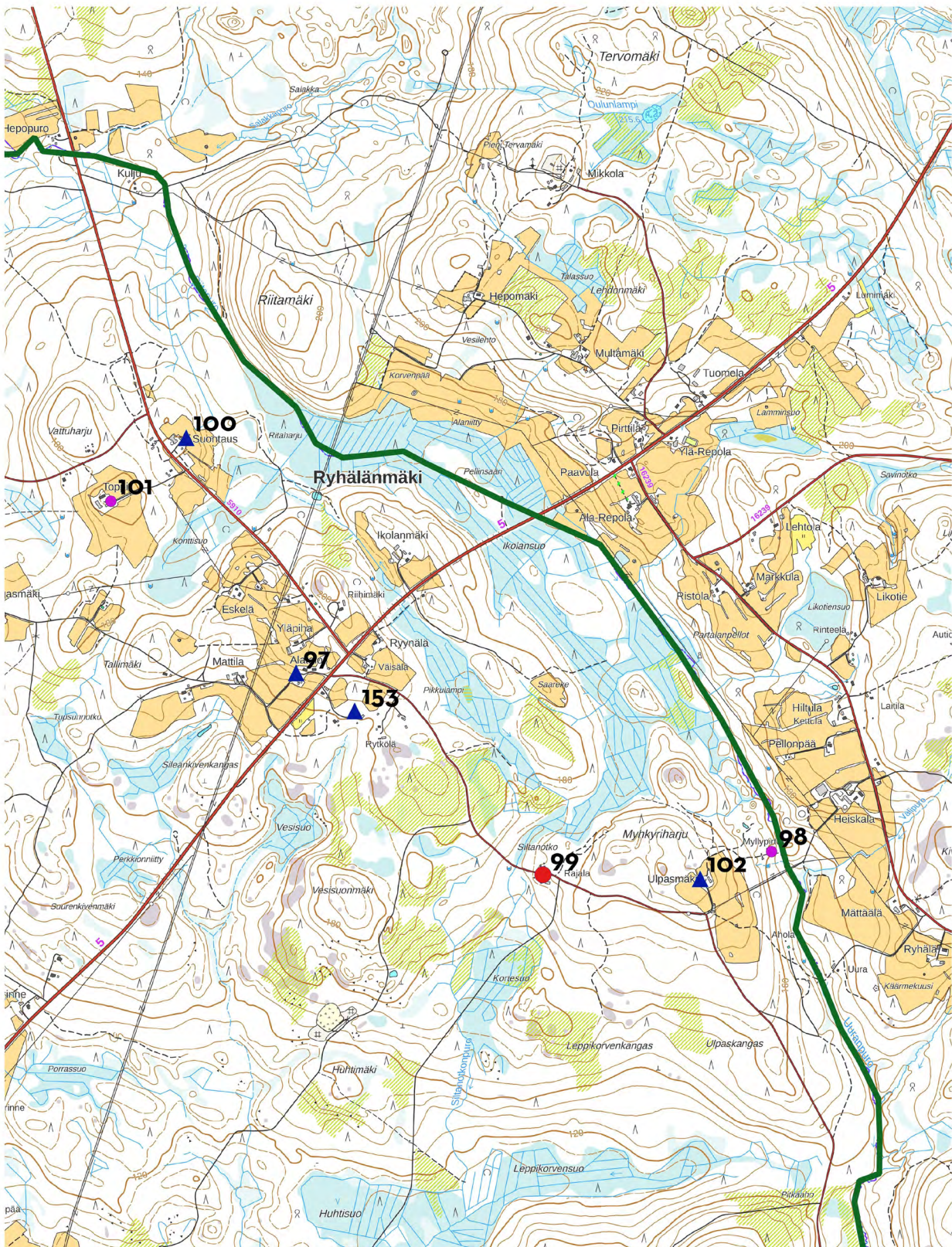
- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskisuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvotaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Runnin ympäristön kohdelista

- 1 Jokela
- 2 Nivankosken siltavahdin asunto (Kiurujoen kanava-alue)
- 3 Niskala
- 4 Nousiala
- 5 Reittula
- 6 Repola
- 8 (A) Runnin terveyskylpylä
- 130 Runnin asema
- 133 Haapajärven koulu (Koulukangas)
- 152 Runnin koulu
- 171 Lähdeaho
- 172 Metsäpirtti
- 173 Nivanmäki
- 174 Kuusela (Runnin talouskauppa)
- 175 Kansantupa (Runnin työväentalo, Runnin kansantalo)
- 195 Ahola

Ryhälänmäen ympäristö

Merkintöjen selitys:

- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskiuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvotaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Ryhälänmäen ympäristön kohdelista

97 Alatalo

98 Myllypirtti

99 Rajala

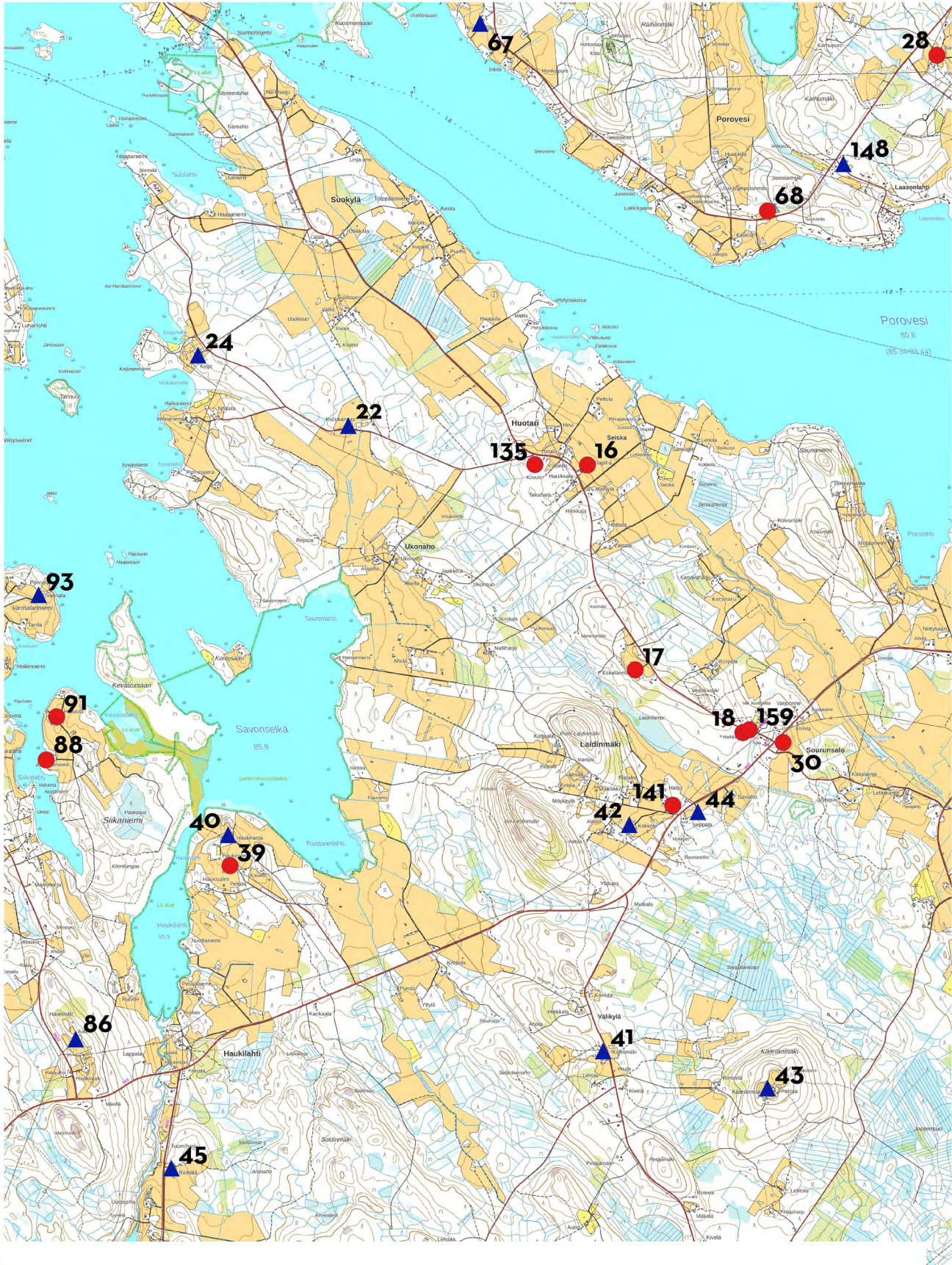
100 Suontaus

101 Toppi

102 Ulpasmäki (Mattila)

153 Ryhälänmäen koulu (Toivola)

Sourunsalon ja Huotarin ympäristö

Merkintöjen selitys:

- kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri kohde
- ▲ kulttuurihistorialliselta arvoltaan keskiuuri kohde
- kulttuurihistorialliselta arvotaan pieni kohde

Taustakartta MML/WMS

Sourunsalon ja Huotarin ympäristön kohdelista

- 16 Alapiha
- 17 Metelinmäki (Eskelänmäki)
- 18 Hiekkaharju
- 22 Kiulukangas
- 24 Koljo
- 30 Sourunsalo
- 39 Haukiniemi
- 40 Haukiranta
- 41 Kalliomäki
- 42 Kokkola
- 43 Kääriänmäki
- 44 Peltola (Pieni-Seppälä)
- 45 Räihälä
- 135 Huotarin koulu (Kouluharju)
- 141 Laidinmäen koulu (Kansakoulupalsta)
- 159 Mäkitupa

Kohteiden suojelutilanne ja arvottaminen

	Suuri
	Keskisuuri
	Pieni
	Keskisuuri/suuri
	Pieni/keskisuuri

Värit kertovat arvottamistyöryhmän määrittelemästä arvo-
luokasta, joka arvottaa rakennuksen arvoa suhteessa seudun
kulttuuriperintöön.

Kohteen numerointi perustuu alkuperäisen inventointikortin
numeroon, jolla kohde yksilöidään.

Nro	Rakennukset ja pihapiirit	suojeltu asemakaavalla	yleiskaavalla suojeltavaksi merkitty	maakunnallisesti (m)/ valtakunnallisesti (v) arvokas (psmk)	muut suojeluperusteet	arvottaminen
1	Jokela					
2	Nivankosken siltavahdin asunto (Kiurujoen kanava-alue)			m		
3	Niskala					
4	Nousiala		x			
5	Reittula		x			
6	Repola					
7	Roninmäki		x			
8	Runnin terveyskylpylä			v		
9	Toivonlahti (Ihotunlahti)					
10	Itälahti					
11	Joenpolvi					
12	Leväniemi					
13	Manula					
14	Marjoniemi					
15	Simola					
16	Alapiha		x			
17	Metelinmäki (Eskelänmäki)					
18	Hiekkaharju					
20	Kaarakkala		x			
21	Kanta-Kaupinmäki		x			
22	Kiulukangas					
23	Kivimäki					
24	Koljo		x			
25	Koljonvirta	x	x	m		
26	Lahti		x			
27	Pehkola			m		
28	Savikko		x	m		
29	Sirviö (Yleimmäisen Sirviö)		x			
30	Sourunsalo					
31	Vanha-Ylätalo					
32	Kypärä					
33	Petrolampi					
34	Ritoniemi		x			
35	Ritoniemi		x			
36	Sourunsaari		x			
37	Tikanlahti					
38	Väänälä I					
39	Haukiniemi		x			
40	Haukiranta		x			
41	Kalliomäki					
42	Kokkola					
43	Kääriänmäki					
44	Peltola (Pieni-Seppälä)					
45	Räihälä					
46	Rantala					
47	Varismäki					
48	Hirvelä					
49	Jussila					
50	Kääriälä		x			
51	Ruottila (Vanha-Ruottila)		x			

Nro	Rakennukset ja pihapiirit	suojeltu asemakaavalla	yleiskaavalla suojeltavaksi merkitty	maakunnallisesti (m)/ valtakunnallisesti (v) arvokas (psmk)	muut suojeluperusteet	arvottaminen
52	Uudistalo					
53	Yrjölä					
54	Tikkalanranta (Tikkala)		x	m		
55	Niemisenranta (Ristola)					
57	Pitkääkoski					
58	Jokiniemi					
59	Koivikko		x	m		
60	Kolmisoppi (Sopentalo)					
61	Moisio		x			
62	Peltola		x			
63	Pienpartala (Kainula)					
64	Sopenmäki					
65	Toppila		x			
66	Istuva Härkä (Pitolamminmäki)					
67	Honkaharju					
68	Niiralanniemi (Sonnala)		x			
69	Vedenpää		x			
70	Alapiha		x			
71	Hyrkäs					
72	Kallioharju					
73	Kapulamäki					
74	Koivula		x			
75	Kokkola					
76	Korpisharju					
77	Mehtola					
78	Möykkylä		x			
79	Pitkänmäki (Pohjoismäki)		x			
80	Salomaa (Heimola)		x			
81	Toivaala		x			
82	Tuhkakangas		x			
83	Upsala					
84	Väätäälä (Kievari)					
85	Yläpiha I					
86	Aatola		x			
87	Juurikka					
88	Juurikkaranta (Juurikkaniemi)		x			
89	Kulvenmäki					
90	Kulvemäki					
91	Paavola (Siikaniemi)		x			
92	Siikalahti		x			
93	Vanhala		x			
94	Harjula (Kuoluharju)					
95	Kämärilä					
96	Repola					
97	Alatalo					
98	Myllypirtti					
99	Rajala					
100	Suontaus					
101	Toppi					
102	Ulpasmäki (Mattila)					
103	Ahmonsaari		x	v		

Nro	Rakennukset ja pihapiirit	suojeltu asemakaavalla	yleiskaavalla suojeltavaksi merkitty	maakunnallisesti (m)/ valtakunnallisesti (v) arvokas (psmk)	muut suojeluperusteet	arvottaminen
104	Akkolahti		x	m		
105	Itikka		x	v	Laki rakennusperinnön suojelemiseksi	
106	Jääskelä					
107	Kallio		x			
108	Kievvari		x			
109	Kyrö		x			
110	Mäntylä					
111	Postitalo		x			
112	Tuorila					
113	Vanha-Peltosalmi (Peltosalmen tila)		x			
114	Veikkola					
115	Kattaala		x			
116	Iiranta (Mehtola, Ihala)		x			
117	Laitila					
118	Sääskelä					
119	Naurislahti		x			
120	Takalisto (Suhola, Tuomilahti)		x			
121	Kattilaharju					
122	Kettula					
123	Kivimäki					
124	Lappala (Ylä-Lyyra, Ylä-Piha)					
125	Ala-Lyyra (Lyyra)					
126	Pitkäkoski					
127	Sokerimäki					
128	Viitaankokkola, Viitaanmäki					
129	Peltosalmen asema					
130	Runnin asema			m		
131	Soinlahden asema					
132	Taipaleen asema		x			
133	Haapajärven koulu (Koulukangas)					
134	Hernejärven koulu					
135	Huotarinkoulu (Kouluharju)					
136	Jokelan koulu (Salmela)					
137	Joutsenjoen koulu (Joutenaho)			m		
138	Kihlovirran koulu (Ahjola)					
139	Korpiljoen koulu (Mäkelä)					
140	Koukunjoen koulu (Hakala, ent. Koukunjoen kurssi- ja leirikeskus)					
141	Laidinmäen koulu (Kansakoulupalsta)					
142	Lammasahon koulu (Salola)					
143	Lappetelän koulu (Miina Äkkijyrkän koulu)					
144	Levämäen koulu (Alava)					
145	Mankon koulu (Koulurinne)					
146	Niemisen koulu (Koulurinne)					
147	Partalan koulu	x	x			
148	Poroveden koulu (Laasonlahden koulu, Karhula)		x			
149	Pörsänmäen koulu (Kansakoulu)					
150	Ruotaanlahden/Siikalahden koulu (Villa-Anna)		x			
151	Ruotaanmäen koulu (Kaunisharju)					

Nro	Rakennukset ja pihapiirit	suojeltu asemakaavalla	yleiskaavalla suojeltavaksi merkitty	maakunnallisesti (m)/ valtakunnallisesti (v) arvokas (psmk)	muut suojeluperusteet	arvottaminen
152	Runnin koulu					
153	Ryhälänmäen koulu (Toivola)			m		
154	Soininlahden vanha koulu (Mäntykangas)		x	m		
155	Ulmalan koulu		x			
156	Varpasen koulu (Rientola)					
157	Viitaan koulu (Lamminmäki)			v	Laki rakennusperinnön suojelemiseksi	
159	Mäkitupa		x	m		
160	Seurala			m		
161	Juhani Ahon museo	x	x			
163	Koljonvirran sairaala		x	m		
171	Lähdeaho					
172	Metsäpirtti					
173	Nivanmäki					
174	Kuusela (Runnin talouskauppa)					
175	Kansantupa (Runnin työväentalo, Runnin kansantalo)					
176	Sourunniemi		x	m		
177	Koskenniska					
178	Levämäki					
179	Kaikkola					
180	Kiviranta					
181	Räsälä (Lapinniemi)					
182	Salmenharju (Topila)					
183	Topila		x			
185	Ahmo					
186	Pihapaavola (Paavola)					
187	Päivölä					
188	Pekkala		x			
189	Peltosalmen viljasiilot			m		
190	Komulanmäki	x				
191	Kielorinne (Tuomirinne)		x			
192	Ollila					
193	Koulutila (Peltosalmen maanviljelyskoulu)		x			
194	Paaslahden koulu (Koulurinne)					
195	Ahola					
196	Sourunniemi (Käänninniemi, Korolaisen huvila)		x			
197	Huttula			m		
198	Kerhola		x			
199	Reporanta (Linna)					
322	Kyllikinniemi	x	x	m		

